

व्याघ्रहृदिगिरन्" भावः । आ+सृद-ञ् । ३प्रहर्षे
ल्युट् । आमोदनमयत् न० ।

आमोदनं लि० आ+सृद-णिच् ल्यु । प्रहर्षजनके सुगन्धि-
सम्पादने "अभुञ्जतामोदनमोदनं जनाः" नैष० । भावे
ल्युट् । १प्रहर्षसम्पादने २सुगन्धसम्पादने च ।

आमोदितं लि० आ+सृद-णिच्-क्त । १प्रहर्षिते २कतामोदे
३सुरभीकृते च ।

आमोदिन् लि० आमोदयति सुरभीकरोति आमोद+कथ्यर्थे
णिच्-णिनि । सुखवासने १कर्पूरादौ । आमोद+अकथ्यर्थे
इति । २आमोदयुक्ते स्त्रियां ङीप् । "नवकुटजव-
नस्यामोदिनो गन्धवाहः" ।

आमोषं लि० आसृष्टाति-आ+सृष-पचाद्यच् । सस्यगपहा-
रके चौरादौ । आ+सृष-भावे ञ् । २अपहरणे । "यथा
बिभ्यदामोषमीयात्" शत० ब्रा० ।

आम्नातं लि० आ+न्ना-क्त । १सस्यगभ्यस्ते २सस्यगधीते
वेदादौ । ३कथिते च "समौ हि शिष्टैराख्यातौ" भावः
भावे क्त । ४सस्यगभ्यासे न० ।

आम्नातिन् लि० आम्नातमनेन इटा० इति । १कृतवेदाद्यभ्यासे
२कृतवेदाध्ययने च स्त्रियां ङीप् । "आम्नातिभिर्नीतिषु
बुद्धिमद्भिः" भट्टिः ।

आम्नानं ञ० आ+भावे ल्युट् । १वेदादिपाठे २तदभ्यासे च
"विष्णुर्वामावास्यायां हौताम्नानात्" कात्या० ६, २, २५ ।

आम्नाय पु० आ+न्ना-ञ् । १सस्यगभ्यासे २सस्यकपाठे च
अभ्यासस्य सम्यक्त्वं च नियमधारणपूर्वकत्वं गुरुसुखश्र-
वणपूर्वकत्वञ्च । कर्म्मणि ञ् । ३वेदे "आम्नायस्य क्रिया-
र्थत्वादानार्थक्यमतदर्शानाम्" जैमि० । "आम्नाये स्मृतितत्त्व-
च" रघु० छतपु० । "आम्नायवचनं सत्यमित्यर्थं लोकसंग्रहः-
आम्नायेभ्यः पुनर्वेदाः प्रसूताः सर्वतोमुखाः
भा० शा० २६१ अ० । [वृज् । अम्बरीषपुत्रविषयादौ ।

आम्बरीषपुत्रक पु० अम्बरीषपुत्र+चतुर्थ्यां राजन्या० ।

आम्बष्ठ पुंल्लो० अम्बष्ठ्यापत्यम् शिवा० अण् । अम्बष्ठापत्ये
अण् । आम्बष्ठ्यः । स्त्रियाम् चाप् ।

आम्बिकेय पु० अम्बिकाया अपत्यं शुक्ला० ढक् । विचित्रवी-
र्यस्य ज्येष्ठे काशिराजस्य मध्यमकन्यायाम् अम्बिकायां व्यासे-
नोत्पादिते १छतराष्ट्रे स हि अकाशे दिवं गतस्य विचित्र
वीर्यस्य अम्बिकाभ्यालिकयोः पत्न्योर्मध्ये अम्बिकायां ज्ये-
ष्ठभार्यायां सत्यवत्यानियुक्तेन व्यासेनोत्पादितः तत्कथा
द्वया "ततोऽम्बिकायां प्रथमं नियुक्तः सत्यवाम्बिकः । दीप्-

मानेषु दीपेषु शरणं प्रविशेश्वर । तस्य कृष्णस्य कपिष्ठा जटा
दीप्ते च लोचने । बभ्रूषि चैव ब्रह्मभूषि दृष्ट्वा देवी न्यमील-
यत् । संवभूव तथा सार्द्धं मातुः प्रियचकीर्षया । भयात्
काशीसुता तन्तु नाशक्रोदभिर्वीक्षितम् । ततो निष्क्रान्त
मागत्य माता पुत्रसुवाच ह । अयस्यां गुणवान् पुत्रो राज-
पुत्रो भविष्यति ? निश्चयस्तद्वचोमातुर्व्यासः सत्यवतीसुतः ।
प्रोवाचातोन्द्रियज्ञानो विधिना संप्रचोदितः । नागायुत-
समप्राणो विद्वान् राजर्विसत्तमः । महाभागो महौ-
दार्यो महाबुद्धिर्भविष्यति । तस्य चापि शतं पुत्रा भवि-
ष्यन्ति महात्मनः । किन्तु मातुः स वैगुण्यादम्ब एव भवि-
ष्यति" इत्युपक्रम्य पाण्डुविदूरोत्पत्तिमुपवर्त्य च
"एते विचित्रवीर्यस्य ज्येष्ठे द्वौ पायनादपेः । जज्ञिरे देव-
गर्भाभाः कुरुवंशविबुधैर्ना" इत्युक्तम् भा० आ० प० १० ई
अ० । अम्बिकायाश्च यथा विचित्रवीर्यभार्यात्वं तथोक्तं
अम्बाशब्दे ३२८ पृष्ठे "आम्बिकेनेन दृष्टे राज्ञा दुष्टोऽवनेन
च" भा० व० प० १२ अ० "परं अयेः पाण्डवेया । यथाह
भीष्मस्तत्र श्रुतवानाम्बिकेयः" भा० व० प० ५ अ० ।
अम्बिकायाः पार्वत्या अपत्यम् ढक् । २कार्तिकेये । तस्य
तदुत्पत्तिकथा अग्निपुराणशब्दे ६५ पृष्ठे दृष्ट्या ।

आम्बसिक पु० आम्बसा वसते ढक् । मत्स्ये सि० कौ० ।

आम्बि लि० अम्बसो जातादि बाह्या० इज् सलोपश्च ।
अम्बोजातादौ ।

आम्ब पु० अम्ब-गत्यादिषु रन् दीर्घश्च । १स्वनामख्याते
वृक्षे तस्य फलम् अण् तस्य लृक् । २तत्फले च न० ।
आम्बस्य फलपुष्पादिगुणा उक्ता भा० प्र० । यथा "आम्ब-
पुष्पमतीसारकफपित्तप्रमेहक्षतुत् । अस्मृगदुष्टिहरं शीत
रुचिकत्वाहि वातलम् । आम्बं बालं कषायान्तरं रुच्यं
मारुतपित्तकत् । तरुणं तु तदत्यन्तं रुच्यं दोषत्रया
रुहत् । आम्बमासं त्वचा हानमातप्रेतो वशीषितम्
अम्बं स्वादु कषायं स्याद्भेदनं कफवातजित् । पक्कन्तु
मधुरं वृष्यं सिग्धं शुक्रबलप्रदम् । गुरु वातहरं हृद्यं
बल्यं शीतमपित्तलम् । कषायान्तरं वर्ज्ज्यं श्लेष्मशुक्र-
विवर्जनम् । तदेव वृक्षसम्पन्नं गुरु वातहरं परम् ।
मधुरान्तरं सरं किञ्चित् भवेत् पित्तप्रकोपणम् ।
आम्बं कृत्विमपक्वं यत्तद्भवेत् पित्तनाशनम् ।
रसस्याम्बस्य हानेस्तु माधुर्याच्च विशेषतः । चूर्षितं तत्
परं रुच्यं बलवीर्यकरं लघु । शीतलं शीघ्रपाकि स्याद्वा-
तपित्तहरं सरम् । तद्गोर्गात्रतो बल्यो शुर्वात